

Datum

2024-06-25

Vår referens

Caroline Tandefelt

Enhetschef

caroline.tandefelt@malmö.se

Remiss från Socialdepartementet om en trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas **MN-2024-5689**

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har översänt en remiss från socialdepartementet, En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas till miljönämnden, för yttrande. Utredningen föreslår bland annat att försäljning av lustgas ska regleras genom att införa en åldersgräns, en mängdbegränsning vid försäljning till privatpersoner samt ett förbud mot försäljning av lustgas i berusningssyfte. Det föreslås även att försäljning av lustgas blir anmälningspliktigt och att folkhälsomyndigheten får tillsynsansvaret. Inom tobaksområdet föreslås bland annat att elever inte får röka under skoltid i skolbyggnader och i närområdet.

Miljöförvaltningen ser positivt på förslagen som helhet, särskilt när det gäller tydligare bestämmelser om försäljning av lustgas. Miljöförvaltningen anser däremot att förslagen om finansieringen och organiseringen av tillsynen enligt den nya lagen om lustgas inte är tillräckliga för att nå ändamålsenliga resultat.

Förslag till beslut

1. Miljönämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2024-06-25
- Förslag till yttrande, daterad 2024-06-25
- Bilaga 1. En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

Beslutsplanering

Miljönämnden, 2024-08-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt förslag till yttrande över utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol och tobaksområdet till bland annat miljönämnden för yttrande. Svar till kommunstyrelsen önskas senast 2024-08-30.

Bakgrund

Utredningen föreslår att det ska införas en lag om lustgas. Lagen ska innehålla bestämmelser om försäljning och införsel av lustgas. Lagen ska syfta till att motverka användningen av lustgas för berusning. Vidare föreslås det att försäljning av lustgas inte får ske till någon som inte fyllt 18 år, och att man endast får sälja två behållare om 9 gram lustgas vardera per köptillfälle till en privatperson. Det föreslås att försäljning av lustgas i berusningssyfte ska förbjudas. Att sälja lustgas i detaljhandel föreslås bli anmälningspliktigt och Folkhälsomyndigheten föreslås bli tillsynsmyndighet över den nya lustgaslagen. Eftersom förslaget innebär att ett nytt tillsynsområde bildas med en central tillsynsmyndighet bedöms det inte påverka nämndens verksamhet i någon större utsträckning. Förvaltningen inkommer däremot med synpunkter utifrån nämndens egna erfarenheter av tillsyn i liknande frågor som kan vara viktiga att beakta för att skapa en organisation som kan hantera den samhällsproblematik som berusning med lustgas innebär.

När det gäller tobaksområdet föreslås ett minsta antal portioner i en förpackning med tobaksfria nikotinprodukter, en högsta tillåtna nikotinhalt, langningsförbud samt förvaringsförbud. De ändringar som påverkar miljönämndens tillsyn är att det föreslås att elever i förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan samt motsvarande skolformer inte ska få röka, vejpå eller snusa under den tid då undervisning pågår i skolan. Förbudet föreslås gälla i skolbyggnaden och i närområde kring skolan.

På alkoholområdet föreslås bland annat mindre ändringar av matutbudet vid servering av alkohol, att internationell fartygstrafik ska omfattas av reglerna för serveringstillstånd samt att Folkhälsomyndighetens föreskriftsrätt ska utvidgas för att möjliggöra en enhetligare tillämpning i kommunerna. Dessa förslag bedöms inte ha någon påverkan på miljönämndens verksamhet.

Miljöförvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen ser det som positivt att arbetet för en trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas stärks och regleras. När det gäller de delar i utredningen som direkt berör miljönämndens tillsynsansvar gällande rökfri skolgång, och att man utökar det till skolans närområde, bedöms det ha liten påverkan på miljönämndens tillsyn men förhoppningsvis desto större påverkan på barn och ungas hälsa. Det är även positivt med förslag om utökad reglering av försäljningen av lustgas för berusning. Lustgasen skapar idag en problematik både i form av missbruk och stora kostnader för kommuner och fastighetsägare eftersom det sker en omfattande nedskräpning av lustgasbehållare. Miljöförvaltningen vill i detta sammanhang lyfta att det behövs en vidare utredning av producentansvaret gällande avfallet som uppstår med tomma lustgasbehållare.

Miljöförvaltningen befarar dock att föreslagna åtgärder inte får en tillräcklig effekt när det gäller att förhindra och förebygga problematiken med berusning av lustgas. Miljöförvaltningens uppfattning är att kraven gällande anmälningsplikt och egenkontroll vid försäljning av lustgas kommer ha en begränsad effekt på den marknad som berörs, eftersom den till största del kommer vara helt olaglig. Denna typ av krav är anpassade för branscher som till största del drivs av seriösa aktörer, men där det finns inslag av fusk eller oegentligheter som behöver hanteras med tillsyn, likt alkohol och tobaksområdet. Konsekvenserna av att bryta mot bestämmelserna riskerar att bli otillräckliga eftersom åtalansmälningar av denna typ riskerar att nedprioriteras av polisen, vilket miljöförvaltningen har erfarenheter ifrån inom livsmedels- och miljöområdet.

Vidare anser miljöförvaltningen att den föreslagna finansieringen till Folkhälsomyndigheten för att arbeta med frågan nationellt är otillräcklig. Det kommer krävas intensiva tillsynsåtgärder mot aktörer spridda över hela landet för att få effekt, annars riskerar lagförslaget att bli verkningslöst. Miljöförvaltningens uppfattning är att aktörer som verkar i denna bransch har en handelskedja och är organiserade på ett sätt som blir tidskrävande för ansvarig tillsynsmyndighet. För att det ska bli resultat krävs kontroll av handelskedjan både vid införsel och av återförsäljare. Miljöförvaltningen vill även understryka att samverkan med kommunerna samt andra statliga myndigheter som Polisen och Skatteverket är en förutsättning för att lyckas.

Miljöförvaltningen anser även att polisen bör få en tydligare roll inom tillsynen av den nya lagen på ett liknande sätt som redan finns gällande tobak och alkohol. Polisen är sannolikt den myndighet som i störst utsträckning vistas i de miljöer där berusning med lustgas sker. Eftersom lagförslaget kommer innebära att i princip all handel med lustgas blir olaglig skulle det vara enkelt för polisen att göra en bedömning att produkterna och försäljningen är olaglig. Detta hade kunnat leda till effektivare åtgärder med ett direktförverkande vilket även begränsar brottsvinsten. Informationen kan sedan skickas till Folkhälsomyndigheten som kan starta ett tillsynsärende med framåtriktade sanktioner mot de oseriösa aktörerna i branschen.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Arvid Nordland
Avdelningschef
Avdelningen för livsmedelskontroll